

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОНАВСТВА

УДК 378:351.745.5(477)

Черней Володимир Васильович –
доктор юридичних наук, доцент,
ректор Національної академії
внутрішніх справ

Cherney Volodymyr – Doctor of
Juridical Sciences, Associate
Professor, Rector of the National
Academy of Internal Affairs

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

CURRENT PROBLEMS OF THE MIA EDUCATIONAL SYSTEM IMPROVEMENT REFORM IN THE UKRAINE IN ACCORDANCE WITH THE STANDARDIZED TRAINING PROGRAMS FOR POLICE PERSONNEL IN EUROPE

Розглянуто актуальні питання вдосконалення системи освіти МВС України з огляду на визначені Міністром концептуальні засади реформування органів внутрішніх справ та сучасні моделі підготовки поліцейських кадрів у країнах Європи.

Ключові слова: реформування органів внутрішніх справ; МВС України; Болонський процес; трирівнева система підготовки кадрів; європейська модель поліцейської освіти.

Рассмотрены актуальные вопросы совершенствования системы образования МВД Украины с учетом обозначенных Министром концептуальных основ реформирования органов внутренних дел и современных моделей подготовки полицейских кадров в странах Европы.

Ключевые слова: реформирование органов внутренних дел; МВД Украины; Болонский процесс; трехуровневая система подготовки кадров; европейская модель полицейской образования.

The current issues of the MIA educational system improvement in line with the basic concept of the law enforcement agencies reforming outlined by the Minister of the Interior in accordance with the standardized training programs for police personnel in Europe are examined.

Willingness and ability of the law enforcement officers to meet the challenges such as securing public order, combating crime and enhancing the state sovereignty and territorial integrity in complicated social, political and economic conditions require constant improvement of the staff professionalism, their knowledge, analytical skills, ability to predict the events and react adequately. All the above mentioned conditions demand the law enforcement educational establishments to improve training programs and professional level of its staff.

The current issues of the MIA educational system improvement in line with the basic concept of the law enforcement agencies reforming outlined by the Minister of the Interior in accordance with the standardized training programs for police personnel in Europe are examined. The newly adopted Law «On Higher Education» is aimed to solve the main problems of the law enforcement educational establishments confirming the special status of the higher military educational establishment with specific training environment.

Theoretical and practical training in USA and European countries have a three-level structure which allows to integrate and interact with civil national educational establishments in many ways: first level – basic training course for qualified police officers; second level – specialized training (advanced training for the middle police command staff); third level – advanced training for the senior command staff.

The above mentioned three-level system of law enforcement education is based on the following principles: «lifetime appointment» for policemen, progressive complication of knowledge and skills according to the level of professional development and working environment and staff specifications.

Keywords: reform of the Interior; Ministry of Internal Affairs of Ukraine; the Bologna Process; three-tier training; European model of police education.

70риδικна освіта на сьогодні є одним із визначальних чинників розбудови правової держави, здійснення реформ у правоохоронній сфері, що визначено Конституцією та Президентом України. Розвиток мережі навчальних закладів МВС України як складової системи національної освіти зумовлений інтегруванням країни до європейського освітнього й наукового простору.

Готовність і здатність працівників ОВС вирішувати в складних соціально-політичних та економічних умовах завдання щодо охорони громадського порядку, боротьби зі злочинністю, зміцнення суверенітету й територіальної цілісності держави вимагають постійного підвищення професіоналізму кадрів, поглиблення їх знань, аналітичного складу мислення, уміння прогнозувати події та адекватно реагувати на них. Це, насамперед, потребує належного рівня підготовки правоохоронців у відомчих освітніх закладах і відповідної кваліфікації педагогічного персоналу.

Серед проблем галузевої освіти, що потребують особливої уваги, можна виокремити такі: недостатньо якісна система відбору кандидатів для навчання; відсутність належної взаємодії між освітніми установами та комплектуючими підрозділами; неготовність випускників до самостійного вирішення оперативно-службових завдань; застарілість методів проведення занять тощо. На розв'язання багатьох із них спрямовано положення Закону України «Про вищу освіту», що закріплює особливий статус вищого військового навчального закладу зі специфічними умовами навчання [1].

Під час компетентного обговорення питань щодо реформування галузевої освіти бажано брати до уваги такі методологічні положення.

Головним суб'єктом правоохоронної діяльності у всіх країнах є органи й підрозділи поліції (міліції), на які покладено функції реалізації правової політики держави у сфері запобігання та протидії правопорушенням, охорони громадського порядку.

Зважаючи на визнані багатьма провідними європейськими країнами стандарти, правоохоронна (поліцейська) діяльність повинна ґрунтуватися на засадах верховенства закону, деполітизації, демілітаризації, децентралізації, підзвітності та прозорості в роботі, тісної співпраці з населенням і місцевими громадами (принцип «community policing») [2, с. 5].

Визнання важливої ролі органів внутрішніх справ в організації державного управління, підтриманні стабільності соціального розвитку та безпеки життєдіяльності громадянського суспільства зумовлює необхідність першочергового звернення до заходів реформування саме цих суб'єктів у загальній системі правоохоронних органів.

Однак здійснення реформування практичних підрозділів, що належать до сфери повноважень МВС України як цивільного органу з реалізації державної політики у сферах протидії злочинності та забезпечення громадського порядку, комплексного управління державним кордоном, громадянства й міграції, цивільного захисту, пожежної безпеки та протидії надзвичайним ситуаціям, об'єктивно передбачає запровадження нової моделі відомчої системи освіти, у межах якої формується та вдосконалюється кадровий потенціал відповідних служб.

Визначені МВС України питання щодо реформування галузевої освіти повинні вирішуватися з урахуванням зарубіжного досвіду організації та функціонування національних поліцейських систем (Польща, ФРН, США та ін.).

Незважаючи на те, що в інших країнах існують відмінні від вітчизняних політичні, правові, історичні та культурні традиції, чисельність населення, географічні особливості та інші специфічні риси, що визначають своєрідність стратегії й тактики їх поліцейських утворень, об'єктивні передумови для застосування відповідного зарубіжного досвіду все ж існують. Ідеться

насамперед про те, що правоохоронні органи України, як і в інших європейських країнах та США, розв'язують чимало однакових проблем щодо протидії сучасним викликам і загрозам, злочинам терористичного й транснаціонального характеру, використовуючи, по суті, однакові методи протидії злочинності, нерідко об'єднуючи зусилля на міждержавному рівні. Слід урахувати також окремі спільні тенденції, властиві сучасному розвитку правоохоронних інститутів.

Нині за кордоном намітилися загальні тенденції розвитку в системах професійної освіти кадрів поліції, що забезпечують приведення освіти і підготовки кадрів поліції у відповідність до вимог часу та змін у поліцейській діяльності [3, с. 6–8]. До них належать такі: здійснення підбору й навчання кадрів на конкурсній основі, з урахуванням думки громадськості (участь у роботі кадрових та екзаменаційних комісій), результатів тестування на детекторі брехні; професіоналізація, що ґрунтується на базовій професійній підготовці (початковій і подальшій) та керуванні кар'єрою з урахуванням набутої компетенції; удосконалення професійної підготовки персоналу, розвиток ініціативи працівників, самостійності в прийнятті ними рішень і почуття особистої відповідальності; інтелектуалізація освіти; використання в процесі підготовки поліцейських технологій дистанційної, відкритої, безперервної освіти; прагнення систем поліцейської освіти різних країн до інтеграції та кооперації.

Остання тенденція також зумовлена ключовими позиціями, що реалізуються в межах Болонського процесу та зводяться здебільшого до запровадження кредитної системи, упровадження загального моніторингу якості освіти, розширення мобільності студентів, забезпечення працевлаштування випускників [4]. Крім того, європеїзація поліцейської освіти в Україні передбачає вироблення уніфікованих стандартів, програм, методик, критеріїв оцінювання, спеціалізацій, за якими готують фахівців у навчальних закладах, з урахуванням кваліфікаційних вимог до різних категорій персоналу.

Під впливом сукупності різних політичних, історичних, соціально-педагогічних та інших чинників у зарубіжних країнах сформувалися різні моделі систем поліцейської освіти, зокрема

в Європі виокремилися: німецька – з обов'язковим проходженням практики й додаткового навчання (підвищення кваліфікації) перед призначенням на вищу посаду, досить тривалим строком підготовки (загалом за всіма рівнями – 7,5 року); французька – з централізованим управлінням освітою, відносно нетривалими термінами одержання освіти (загалом по всіх рівнях – 4,5 року) та британська, якій притаманні рання вузька спеціалізація та децентралізація підготовки. У деяких країнах відбувається поєднання різних ознак як європейських, так і американської моделей (Хорватія, Угорщина, Туреччина, Грузія та ін.).

Якщо до кінця 80-х років ХХ ст. соціалістичні країни та країни народної демократії копіювали радянську освітню модель професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ, то нині вони, за винятком Білорусі, уже здебільшого орієнтуються на Захід і використовують переважно американську або німецьку моделі (країни Східної Європи, Балтії).

Особливістю європейської доктрини професійної поліцейської освіти, на відміну від американської, є те, що поліції країн Європи від початку прагнули створити освітні відомчі системи, що надавали б повноцінну дипломовану освіту, затребувану й в інших сферах діяльності, яка може порівнюватися до відповідного загальнодержавного освітнього ступеня.

Сутність американської традиції професійної поліцейської освіти полягає в тому, що там беруть до поліції вже за наявності певного освітнього ступеня, а відомчі навчальні заклади (поліцейські академії, коледжі, навчальні центри) пропонують лише спеціальну підготовку необхідного професійного рівня, що не вважається дипломованою освітою. Вищу ж освіту в США надають лише коледжі й університети, що не є складовою поліцейської системи (подібну модель сьогодні реалізовано в Грузії).

Як поліцейська освіта, так і поліцейська підготовка в США та країнах Європи мають трирівневу структуру, за якої по-різному здійснюються взаємодія та інтеграція з цивільними національними освітніми системами: перший рівень – первинна (базова) підготовка з присвоєнням кваліфікації поліцейського;

другий рівень – спеціалізована підготовка (перепідготовка й підвищення кваліфікації) середнього керівного складу поліції; третій рівень – підготовка та підвищення кваліфікації кадрів вищого керівного складу.

У відповідній трирівневій системі професійної відомчої освіти враховано: принцип «пожиттєвого» призначення поліцейських (підготовка поліцейських-професіоналів будь-якого рангу й для будь-якого виду поліцейської діяльності); поступове нарощування та ускладнення знань, умінь, навичок у міру просування по службі й необхідності реагування на мінливі умови службової діяльності; потреби кадрової роботи (необхідною умовою просування по службі вважається проходження поліцейським профільної підготовки або підвищення кваліфікації в навчальних закладах).

Поряд із головними рівнями професійної освіти діє широка багатопрофільна мережа післядипломної освіти, що передбачає: підвищення кваліфікації та перепідготовку поліцейських кадрів, що функціонує як на базі навчальних закладів, так і безпосередньо в підрозділах поліції (тренінгових центрах) на місцях. Реальне втілення одного з ключових принципів «навчання впродовж життя» означає, що, незалежно від стажу роботи, вислуги років, займаної посади, поліцейський повинен удосконалювати свої професійні знання, займатися самоосвітою.

Для освітнього процесу підготовки поліцейських в країнах Європи характерні: чітка регламентованість усіх дій суб'єктів педагогічного процесу (адміністрації, викладачів, інструкторів, курсантів); потужне методичне забезпечення, що має прикладне спрямування у вигляді інструкцій, пам'яток, навчальних посібників, методичних матеріалів; прагматичність, раціональність, конкретність у навчанні, які передбачають чітке розуміння як викладачами, так і студентами кола необхідних знань і вмінь (accomplishments and skills), якими слід оволодіти в максимально стислі терміни; кожен випускник, наперед, знає місце своєї майбутньої служби та посаду (це пов'язано і з тим, що місцеві органи влади й органи поліції, як уже зазначалося, беруть безпосередню участь у рекрутуванні та відборі кандидатів на навчання, в управлінні навчальним закладом, його фінансуванні, складанні навчальних програм, визначенні змісту

навчання); активність і професійна спрямованість навчання, що досягаються завдяки широкому спектру в західній професійній поліцейській освіті практичних (позааудиторних) форм (experiential learning); висока інтенсивність занять під час створення студентам необхідних умов для навчання й відпочинку; довіра до студентів у поєднанні з жорсткою системою контролю рівня знань, умінь і навичок; виховання студентів, що передбачає весь педагогічний процес відомчих поліцейських навчальних закладів (особливий наголос робиться на патріотичному вихованні, формуванні та розвитку в студентів навичок, якостей, звичок поведінки, спілкування, а також уміння протистояти стресам і професійній деформації); особливі вимоги до науково-педагогічних (педагогічних) працівників, які обираються на конкурсній (рейтинговій) основі з урахуванням набутого ними практичного досвіду і проходять додаткову педагогічну підготовку на базі вищого навчального закладу другого та третього рівнів; постійний «зворотний зв'язок» («feedback») між студентами, викладачами, адміністрацією на всіх рівнях навчання, а також випускниками, практичними працівниками.

Пріоритетними серед визначених Міністром внутрішніх справ України та Урядом актуальних завдань щодо реформування освітньої діяльності МВС України [5; 6] є такі:

По-перше, згідно з Переліком посад в органах внутрішніх справ, за якими передбачається заміщення фахівцями відповідного рівня освіти, слід визначити прогнозовані розрахунки реальних потреб органів внутрішніх справ (від територіального відділу поліції й вище – до служб МВС України) у кадрах за рівнем освіти та спеціалізації, урегулювати на цьому підґрунті прогнозоване (принаймні на кілька років) державне замовлення на підготовку й підвищення кваліфікації персоналу.

По-друге, потрібно збалансувати кадрові потреби у фахівцях (молодших бакалаврах, бакалаврах, магістрах) і реальну спроможність наявних навчальних закладів МВС України якісно виконувати завдання у сфері освітньої діяльності, що нині суттєво ускладнилися.

По-третє, необхідно запровадити систему первинної (базової) підготовки поліцейських у школах (коледжах) поліції (на базі

училищ професійної підготовки) можливо в складі консорціумів «школа – вищий навчальний заклад» (створення яких передбачено ч. 6 ст. 27 Закону України «Про вищу освіту») за єдиною погодженою з МОН та МВС України освітньо-професійною програмою. Орієнтовний термін такої підготовки має становити шість місяців із подальшим, за підсумками атестування, присвоєнням кваліфікації «поліцейський». Крім теоретичної підготовки, слухачі повинні набувати практичні навички застосування спеціальних засобів і вогнепальної зброї, складання службових документів, керування автотранспортом, володіння комп'ютерними й спеціальними технічними засобами, здійснення рятувальних операцій, долікарської допомоги, комунікації та спілкування з населенням тощо.

По-четверте, у вищих навчальних закладах МВС України (другого рівня) за базовими навчальними планами мають готувати фахівців ступенів вищої освіти «молодший бакалавр» і «бакалавр» – для оперативних служб поліції, слідчих підрозділів, а також поліції громадської безпеки (зокрема, служби дільничних інспекторів), та «магістр» (для експертної спеціалізації). На базі інститутів (академій) поліції доцільно було б також здійснювати навчання (перепідготовку) осіб, які вже мають повну вищу освіту та бажають працювати в поліції, органах досудового слідства, експертно-криміналістичній службі тощо (перш за все становлять інтерес освіта юридична, з державного управління, з національної безпеки, економічна, педагогічна, психологічна, філософська, історична, філологічна, соціологічна, політична, військова, з фізичного виховання та спорту, а для окремих служб – інформаційна й технічна).

По-п'яте, організаційно та професійно вдосконалити систему післядипломної освіти (підвищення кваліфікації) всіх груп кадрів за посадами, рівнями й спеціалізаціями, у тому числі наукових і науково-педагогічних кадрів. Запровадити обов'язкове підвищення кваліфікації на базі академії (університету) МВС України (третього рівня) старших офіцерів у разі зарахування до кадрового резерву номенклатури кадрів вищого керівного складу або призначення на відповідну посаду, а також науково-педагогічних кадрів вищів другого рівня освіти.

По-шосте, на перехідному етапі реформування системи вищої освіти (п'ять – сім років) та з урахуванням необхідності поетапного збільшення бюджетного фінансування вищих навчальних закладів МВС України на рівні їх реальних потреб зберегти за відомчими вишами право підготовки фахівців ступенів вищої освіти бакалавр та магістр, які навчаються за рахунок коштів фізичних та юридичних осіб.

З урахуванням законодавчих новацій, відповідно до статутних положень, завдань і доручень МВС України, у 2013–2014 рр. колектив Національної академії внутрішніх справ здійснив комплекс важливих заходів за головними напрямками освітньої та наукової діяльності, у роботі з персоналом, спрямованих на формування нової генерації української міліції [7], що полягає в такому.

Реалізуються оновлена Концепція розвитку Національної академії внутрішніх справ та «Комплексна цільова програма національно-патріотичного, морально-етичного та культурно-естетичного виховання особового складу», переформатовано й удосконалено управлінський вплив ректорату, оптимізуються структура, штатна чисельність підрозділів, запроваджено системний ректорський контроль за головними напрямками діяльності.

Завершено процедуру погодження в інстанціях стандартів вищої освіти (за напрямками «Правознавство», «Правоохоронна діяльність», «Психологія», «Судова експертиза») та підвищення кваліфікації (галузі знань «Право», «Соціально-політичні науки»). У комплексі це забезпечило здійснення експертного оцінювання освітньої діяльності академії з підтвердженням вищого рівня її акредитації. У структурі закладу нині наявні шість навчально-наукових інститутів, чотири факультети, два центри, юридичний ліцей, 14 регіональних відділень і пунктів, усього стаціонарно та заочно навчаються понад 15 тис. осіб.

Відновлено підготовку фахівців за напрямом «Правознавство» для служб кримінальної міліції та спеціальних підрозділів, запроваджено актуальні міліцейські спеціалізації (для підрозділів по боротьбі з торгівлею людьми й кіберзлочинністю), забезпечується виконання завдань Уряду щодо підготовки фахівців для Державної пенітенціарної служби

України, спільно з якою проводяться заняття з керівниками її територіальних органів. З огляду на процеси реформування системи МВС України, розглядаються можливості започаткування підготовки фахівців у галузі міграційної діяльності, працівників міліції (поліції) у сфері цивільного захисту населення, поліграфологів, експертів-вибухотехніків тощо.

Помітно вдосконалюються організація та форми навчання, системно практикуються тестові зрізи знань, визначені критерії оцінювання. Скореговано навчальні плани й програми (у тому числі практик і стажування), усунено дублювання у викладанні дисциплін, збільшено бюджет навчального часу, введено нові спецкурси та факультативи (з проблем демократії та прав людини, порівняльного правознавства, антинаркотичної профілактики, протидії тероризму тощо). Практичні заняття з дисциплін спеціалізації найчастіше проводяться з використанням наявних полігонних комплексів, спеціалізованих класів, за участі досвідчених практиків (поширено роль кафедр на громадських засадах), учасників бойових дій і міжнародних експертів. Активніше застосовуються локальні комп'ютерні мережі, навчальні сервери, програмні продукти, у тому числі з дистанційного навчання, а також короткометражні й профорієнтаційні відеофільми, аудіо-, мультимедійні матеріали за головними міліцейськими професіями.

Посилено практичну складову занять, оновлено навчально-методичну й дидактичну бази. Позитивно зарекомендували тренінги й тактико-спеціальні навчання, зокрема в червні цього року проведено комплексне вчення за участі понад тисячі осіб постійного й перемінного складу, а також представників усіх силових структур, з виробленням навичок реагування на ускладнення ситуацій (охорона громадського порядку, масові заворушення, напади на ОВС, захист блокпостів, допомога прикордонникам тощо).

З урахуванням результатів службових відряджень робочих груп академії до зони проведення антитерористичної операції, під час навчальних зборів запроваджено додаткові тренінги для кандидатів на посади керівників ОВС з професійно-психологічної підготовки працівників до дій в екстремальних умовах і, зокрема, під час проведення бойових операцій.

Суттєво оновлено й розширено зміст академічного веб-сайту з широким доступом користувачів, налагоджено співпрацю з неурядовими та громадськими організаціями, фондами, спілками й засобами масової інформації. Через п'ять юридичних клінік безоплатно надаються юридичні консультації населенню (а це – і авторитет закладу та системи МВС України загалом, і школа набуття юридичної практики, і ефективний засіб профорієнтації).

Невід'ємна складова вузівської освіти – наукова діяльність. Академія хоча і є відомчим вузом, водночас відома як потужний науковий центр. Тільки поточного року досліджено понад двісті прикладних тем (146 – за замовленням МВС України). З урахуванням ситуації в державі скореговано тематику досліджень. Намагаємося відчувати попит практики, бачити прогалини та рухатися на випередження. Високо оцінено виконані за дорученням керівництва МВС України окремі цільові розробки та рекомендації, що вже безпосередньо втілені, зокрема: електронний збірник нормативно-правових актів «Кадрова робота в ОВС», пам'ятка працівника міліції за оновленим законодавством і сучасною практикою, серія тематичних методичних рекомендацій. Наші науковці отримали сім авторських свідоцтв і низку патентів на винаходи, три з яких чекають на серійний випуск для забезпечення правоохоронців.

Підготовка персоналу ОВС у контексті євроінтеграційних перспектив держави потребує комплексних змін в організації освітнього процесу та кадрової роботи.

Насамперед, слід зосередити зусилля на доопрацюванні стандартів вищої освіти. Має бути внесено зміни до розподілу часу на навчальні курси з наданням можливості здобувачам вищої освіти обирати певні дисципліни й науково-педагогічних працівників, які для них викладають. Стосовно змістової частини навчальних програм і планів – необхідно збільшити обсяг навчальних годин на вивчення проблем профілактики та розслідування злочинів, тактики дій в умовах надзвичайного стану, форм і методів управління, координації дій різних служб в ускладненій оперативній обстановці.

Для підвищення міжнародної академічної мобільності доцільно вивчити можливість викладання частини дисциплін

англійською чи іншими іноземними мовами за допомогою інтерактивних методик. Пріоритетним вважається створення міжвузівської (міжнародної) бібліотечної системи з правом доступу до наявних методичних матеріалів кожного зацікавленого курсанта, слухача або науково-педагогічного працівника.

З урахуванням ідеї університетської автономії потрібно: вживати заходів щодо подальшого вдосконалення управління системою галузевої освіти, зокрема забезпечувати цільове й ефективне використання бюджетних коштів з огляду на об'єктивні потреби в кількісному та якісному складі фахівців для системи МВС України; уникати необґрунтованого створення нових навчальних закладів, позбавлятися тиску регіональних факторів під час добору кандидатів на навчання, розподілу випускників, їх призначення на посади; спрямовувати зусилля та забезпечити координацію вузів щодо оновлення навчальних планів, освітньо-професійних програм та освітньо-кваліфікаційних характеристик, а також адаптації положень Закону України «Про вищу освіту», нормативних документів МОН України до специфіки діяльності галузевих вишів.

З метою посилення професійної компетентності викладацького складу на плановій основі слід залучати до навчального процесу керівників правоохоронних підрозділів, практичних працівників, які мають багатий досвід роботи в окремих службах (у форматі проведення бінарних занять: викладач – практик з розбиранням «живих» прикладів за матеріалами кримінальних проваджень, ОРД, адміністративних справ та ін.). Науково-педагогічні працівники кафедр, які викладають профільні прикладні дисципліни (кримінальний процес, криміналістику, оперативно-розшукову діяльність) мають у цільовому порядку проходити стажування в практичних підрозділах, як в управлінських апаратах, так і «на землі», беручи безпосередню участь у розкритті та розслідуванні злочинів.

Безумовно, підтримуючи ініційовані керівництвом МВС України заходи щодо давно назрілої потреби в реформуванні галузевої освіти, крім уже розроблених концептуальних засад у цьому напрямі, пропонуємо спільно з експертами відомчих ВНЗ розробити систему ступеневої підготовки кадрів, що б

ураховувала вітчизняний і закордонний досвід профільної спеціалізованої підготовки правоохоронців. Її втілення забезпечуватиме досягнення не просто оновлених («косметичних»), а якісно нових стандартів освітньої та кадрової роботи в органах внутрішніх справ України з ефективною позитивною віддачею, у тому числі щодо набуття працівниками міліції професіоналізму й закріплення їх на службі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про вищу освіту : Закон України від 1 лип. 2014 р. № 1556–VII // Відомості Верховної Ради. – 2014. – № 37–38. – Ст. 2004.
2. Зозуля І. В. Теорія і практика реформування системи МВС України : [моногр.] / І. В. Зозуля. – Х. : Харків юрид., 2008. – 480 с.
3. Полиция зарубежных стран: система организации и опыт профессиональной подготовки кадров : [учеб. пособие] / Асямов С. В., Миразов Д. М., Таджиев А. А. и др. – Ташкент, 2010. – 452 с.
4. Україна та Болонський процес. Досвід США та Європи : [зб. ст.]. – Львів, 2007. – 88 с.
5. Концепція реформи системи внутрішніх справ: мета і засоби // Моменти. Додаток до газети МВС України «Іменем Закону». – 2014. – № 44 (5950). – № 10. – С. 4–7.
6. Питання реформування органів внутрішніх справ України [Електронний ресурс] : розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 жовт. 2014 р. № 1118–р. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1118-2014>.
7. Черней В. В. Національна академія внутрішніх справ у контексті реалізації положень Закону України «Про вищу освіту» / В. В. Черней // Харківський національний університет внутрішніх справ в системі підготовки кадрів України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 26 верес. 2014 р.). – Х., 2014. – С. 22–26.